

نیره رضایی مطلق
گزارش

گزارش
صبا درباره
کارگردانی که
جشنواره کودک را
ماندگار کردند

ردپای بزرگان سینمای ایران در پروانه زرین

دهه شصت وقتی همه چیز جدید بود

درست است که امروز جشنواره فیلم‌های کودکان و نوجوانان به دوره سی و هفتم رسیده و سال هاست که به رویدادی مهم و معتبر در سینمای ایران تبدیل شده است، اما در ابتدای راه اندازی، این جشنواره شرایط متفاوتی داشت و رویدادی جنبی در حاشیه جشنواره فیلم فجر بود.

با نگاهی به تاریخچه این جشنواره می‌بینیم که این رویداد هم‌زمان با جشنواره فجر و از سال ۱۳۶۱ کارش را آغاز کرد، اما تا زمان مستقل شدن و تغییر دادن رویه، زیر سایه جشنواره فجر قرار داشت. به همین دلیل هم دوره‌های اولیه آن رقابتی نبود و برگزیده‌های مخصوص در هیچکدام از رشته‌ها نداشت. به همین دلیل هم در سه دوره اول هیچ اثری و هیچ هنرمندی برگزیده نمی‌شد اما از دوره چهارم و پنجم به بعد شرایط کمی تغییر کرد.

نخستین جایزه بهترین کارگردانی در جشنواره فیلم‌های کودکان و نوجوانان در دوره چهارم به ابوالفضل جلیلی برای ساخت فیلم سینمایی «گال» رسید، تا به این ترتیب نام جلیلی به عنوان اولین برنده پروانه زرین بهترین کارگردانی معرفی شود. فیلم گال یکی از مهم‌ترین فیلم‌های تاریخ سینمای ایران است که در بسیاری از جشنواره‌های بین‌المللی حضور پیدا کرد و در بسیاری از کشورها مثل فرانسه، آمریکا، آلمان، برزیل، سوییس، بلژیک، ایتالیا، کانادا، ژاپن، هلند و... به نمایش درآمد و در برخی از این رویدادها جوایزی هم برنده شد. جلیلی اولین و آخرین

برنده ایرانی جایزه بهترین کارگردانی در دهه شصت جشنواره بود و در دو دوره دیگری که در این دهه برگزار شد، دو فیلمساز خارجی این جایزه را از آن خود کردند. در دوره پنجم شانکار ناگ کارگردان مطرح هندی برای ساخت فیلم «سوامی» این جایزه را از آن خود کرد و در دوره ششم، آخرین دوره برگزار شده در دهه شصت، مایکل رابو، کارگردان و مستندساز استرالیایی با فیلم «ونسان و من» این جایزه را به دست آورد.

دهه هفتاد حضور پررنگ دانه درشت‌ها

پس از برگزاری چند دوره مستقل جشنواره فیلم‌های کودکان و نوجوانان، شرایط در این حوزه تغییر کرد و در دهه هفتاد بسیاری از بزرگان سینما آثارشان را به این جشنواره فرستادند، نام‌هایی که به حفظ استقلال و بالا بردن جایگاه هنری این جشنواره کمک بزرگی کردند. چهره‌هایی مثل مرحوم کیومرث پوراحمد، مجید مجیدی، علیرضا داوودنژاد، ایرج طهماسب، رضا میرکریمی، کیانوش عیاری، محمدعلی طالبی، ابوالفضل جلیلی و... کارگردان‌هایی بودند که آثارشان در این دهه جوایز اصلی جشنواره مثل بهترین فیلم یا بهترین کارگردانی را از آن خود کرد.

در دوره هفتم این رویداد علیرضا داوودنژاد برای ساخت فیلم «نیاز» جایزه بهترین کارگردانی جشنواره را کسب کرد، نیاز یکی از فیلم‌های مهم کارنامه هنری داوودنژاد است

که در طول سال‌های اخیر چند باری هم از تلویزیون پخش شده و بسیاری از دست‌آوردان آثار سینمایی این فیلم را تماشا کرده و دوست دارند. سال بعد و در دوره هشتم جشنواره وجهه‌الله فردمقدم برای ساخت فیلم «لی لی لی حوضک» برگزیده شد.

اما در دوره بعد از آن بخش سینمای ایران برنده‌ای در بخش بهترین کارگردانی نداشت و این جایزه در بخش بین‌المللی به وانگ جونگ شنگ کارگردان فیلم «نامه‌ای به آسمان» رسید. اما در دوره دهم یک نام آشنا برای جشنواره کودکان و نوجوانان بار دیگر برنده جایزه بهترین کارگردانی شد و بار دیگر نام ابوالفضل جلیلی در اختتامیه این جشنواره عنوان شد، او در این دوره با فیلم «دت یعنی دختر» در جشنواره حضور داشت و توانست پروانه زرین بهترین کارگردانی را به دست بیاورد.

در دوره یازدهم جشنواره دو جایزه مهم بهترین فیلم و بهترین کارگردان به یک اثر رسید، فیلم «شاخ گاو» به کارگردانی کیانوش عیاری که جزو مهم‌ترین فیلم‌های به نمایش درآمده در این دوره بود. در دوره دوازدهم نیز وضعیتی مشابه برای فیلم «کیسه برنج» به وجود آمد، این فیلم جایزه بهترین فیلم جشنواره را برنده شد و کارگردانش محمدعلی طالبی نیز به عنوان بهترین کارگردان جشنواره در مراسم اختتامیه جایزه گرفت. در دوره سیزدهم جشنواره هم نوبت به فریدون حسن پور رسید که برای ساخت فیلم «پول» جایزه بهترین کارگردانی را دریافت کند. در چهاردهمین دوره جشنواره نیز یکی از فیلمسازان به نام و بین‌المللی کشورمان با یکی از فیلم‌های مهم در کارنامه هنری‌اش به جشنواره آمد، مجید مجیدی «رنگ خدا» را به جشنواره کودکان و نوجوانان فرستاد و توانست جایزه بهترین کارگردانی این دوره را از آن خود کند. در

کودکان مخاطبان ویژه‌ای برای سینما در سراسر جهان هستند و حضور در سالن سینما همراه با والدین یا دوستانشان اولین گام برای شناخت آن‌ها از فیلم‌سازی، بازیگری و هنر سینماست. آن‌ها مخاطب یکی از مهم‌ترین بخش‌های تولیدات سینمایی یعنی سینمای کودک هستند و اختصاص جشنواره‌های برای آن‌ها و به نام آن‌ها برای نشان دادن این اهمیت کافی است. در آستانه برگزاری سی و هفتمین جشنواره فیلم کودک و نوجوان در شهر اصفهان هستیم؛ جشنواره‌ای که اعتبار و ارزش آن باید همپای جشنواره فیلم فجر باشد و مسیر سینمای کودک در هر دوره از برپایی آن تبیین شود. سینمای کودک و نوجوان ایران در دهه ۶۰ و ۷۰ به اندازه‌های قوی و مهم بود که با داشتن قصه و بازیگرانی که بعدها نسل طلایی فیلمسازان کودک را پرورش داد، شناخته می‌شود. این سینما که از دل کانون پرورش فکری متولد شد توانست تا چند دهه به یکی از مهم‌ترین اجزای سینمای ایران بدل شود و گواه آن بسیاری از هنرمندانی هستند که در حال حاضر هموز دغدغه ساخت فیلم کودک را دارند و چراغ راه کارگردانی هستند که امروز دوست دارند در هیاهوی فیلم‌های سینمای ایران و نمایش خانگی همچنان برای این نسل که بسیار تشنه و محتاج اثری در خور توجه است، فیلم بسازند.

بدون تردید این سینما می‌تواند پولساز و فرصت آفرین باشد و خانواده و بچه‌ها را به سالن‌ها برای تماشای فیلم بکشاند؛ به همین دلیل کارگردانان علاقه‌مند به این حوزه همچنان ترجیح می‌دهند نامشان پای یک اثر برای کودک و نوجوان ثبت شود و در گیرودار تولید و اکران پای اثرشان بايستند و به این سینما ظرفیت دوباره ببخشند. آن‌ها فارغ از اینکه نامشان در کنار بهترین کارگردان جشنواره ثبت شود یا نه مسیر خود را طی کرده و به دنیای کودک و نوجوان وفادار مانده‌اند. برای مرور کارنامه کارگردانی که از ابتدای تولد جشنواره فیلم کودک و نوجوان به این خانواده پیوستند سراغ جوایز آن در هر دوره رفتیم و جایزه بهترین کارگردانی که هر سال در دو بخش ملی و بین‌المللی اهدا می‌شود، و برای اهالی سینما هم بسیار حائز اهمیت است بررسی کردیم. این وسوسه هنوز از سوی بسیاری از مخاطبان این جشنواره وجود دارد که بدانند امسال پروانه زرین بهترین کارگردانی در دستان چه فیلمسازی قرار می‌گیرد چرا که حضور نام‌آوران عرصه سینما در این جشنواره از میزان اهمیت و ارج گذاری بدنه سینمای ایران به سینمای کودک حکایت می‌کند. در آستانه برگزاری سی و هفتمین جشنواره بین‌المللی فیلم‌های کودکان و نوجوانان در اصفهان، مروری داریم بر فهرست برندگان جایزه «پروانه زرین بهترین کارگردانی» در ۳۶ دوره گذشته: جایزه‌ای که از ابوالفضل جلیلی تا مجید مجیدی، از داوودنژاد و طالبی تا پوراحمد و صدرعاملی، مسیبر زرینی را برای سینمای کودک ایران رقم زده و همواره یادآور جایگاه این سینما در بدنه اصلی هنر هفتم بوده است.

